

คำนำ

เอกสารประกอบการสอน วิชา งานเชื่อมและโลหะแผ่นเบื้องต้นรหัสวิชา 20100 – 1004 จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการสอนสำหรับครู และเป็นเอกสารประกอบการเรียนสำหรับนักเรียน ใช้อ้างอิงประกอบการเรียนและปฏิบัติตามใบงาน ซึ่งได้จัดทำตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาเชื่อมโลหะและสาขาวิชาอื่นๆ ที่เลือกเรียนในหมวดวิชาชีพพื้นฐาน

ภายในเอกสารประกอบการสอนวิชา งานเชื่อมและโลหะแผ่นเบื้องต้น รหัสวิชา 20100 – 1004 ได้แบ่งหน่วยการเรียนรู้ออกเป็น 8 หน่วย ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 ความปลอดภัย, หน่วยที่ 2 ตำแหน่ง งานเชื่อมและลักษณะการต่อชิ้นงาน, หน่วยที่ 3 งานเชื่อมแก๊ส, หน่วยที่ 4 งานบัดกรีแข็ง, หน่วยที่ 5 งานเชื่อมไฟฟ้า, หน่วยที่ 6 งานโลหะแผ่นและประกอบขึ้นรูปชิ้นงาน, หน่วยที่ 7 การบัดกรีอ่อน, หน่วยที่ 8 งานเขียนแบบแผ่นคลี่

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารประกอบการสอนวิชางานเชื่อมและโลหะแผ่นเบื้องต้น คงจะอำนวยประโยชน์แก่ผู้สอนและผู้เรียนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้เขียนตำราและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชางานเชื่อมและโลหะแผ่น ที่ข้าพเจ้าได้นำมาเรียบเรียง อ้างอิงในเอกสารประกอบการสอนฉบับนี้อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจทั่วไป

นายคำรพ ชุมคล้าย

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความปลอดภัย	1
แบบทดสอบก่อนเรียน	2
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	4
ใบเนื้อหา	6
แบบทดสอบหลังเรียน	14
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	16
บันทึกหลังสอน	18
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ตำแหน่งงานเชื่อม และลักษณะการต่อชิ้นงาน	23
แบบทดสอบก่อนเรียน	24
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	25
ใบเนื้อหา	26
แบบทดสอบหลังเรียน	35
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	36
บันทึกหลังสอน	37
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 งานเชื่อมแก๊ส	42
แบบทดสอบก่อนเรียน	43
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	45
ใบเนื้อหา	47
แบบทดสอบหลังเรียน	111
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	113
บันทึกหลังสอน	115
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 งานบัดกรีแข็ง	135
แบบทดสอบก่อนเรียน	136
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	138
ใบเนื้อหา	140
แบบทดสอบหลังเรียน	152
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	154
บันทึกหลังสอน	156

สารบัญ (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 งานเชื่อมไฟฟ้า	161
แบบทดสอบก่อนเรียน	162
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	164
ใบเนื้อหา	166
แบบทดสอบหลังเรียน	197
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	199
บันทึกหลังสอน	201
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 งานโลหะแผ่นและประกอบขึ้นรูปชิ้นงาน	221
แบบทดสอบก่อนเรียน	222
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	224
ใบเนื้อหา	226
แบบทดสอบหลังเรียน	255
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	257
บันทึกหลังสอน	259
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การบัดกรีอ่อน	279
แบบทดสอบก่อนเรียน	280
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	282
ใบเนื้อหา	284
แบบทดสอบหลังเรียน	289
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	291
บันทึกหลังสอน	293
หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 งานเขียนแบบแผ่นค้ำ	298
แบบทดสอบก่อนเรียน	299
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	301
ใบเนื้อหา	303
แบบทดสอบหลังเรียน	352
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	354
บันทึกหลังสอน	356
ภาคผนวก	361

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา 20100 - 1004

หน่วยกิต 2 หน่วยกิต

ภาคเรียนที่ 2

ระดับชั้น ปวช.

ชื่อวิชา งานเชื่อมและโลหะแผ่นเบื้องต้น

จำนวน 4 ชั่วโมง (ทฤษฎี 1 ปฏิบัติ 3)

ปีการศึกษา 2562

สถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคพัทลุง

จุดประสงค์รายวิชา

เพื่อให้

1. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กระบวนการเชื่อมแก๊ส การเชื่อมไฟฟ้าและงานโลหะแผ่น
2. มีทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเชื่อมแก๊ส เชื่อมไฟฟ้าและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ในงานเชื่อม
3. มีทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขึ้นรูปโลหะแผ่น รูปทรงเรขาคณิตและใช้เครื่องมือ อุปกรณ์โลหะแผ่น
4. มีเจตคติและกิริยาที่ดีในการทำงานด้วยความละเอียดรอบคอบ ปลอดภัย เป็นระเบียบ สะอาด ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และรักษาสภาพแวดล้อม

สมรรถนะรายวิชา

1. แสดงความรู้ หลักการกระบวนการเชื่อมแก๊สและการเชื่อมไฟฟ้า
2. เชื่อมแผ่นประสานและตัดแผ่นเหล็กกล้าคาร์บอนด้วยแก๊ส
3. เชื่อมอาร์กหลวงหุ้มฟลักซ์แผ่นเหล็กกล้าคาร์บอน
4. เขียนแบบแผ่นคลี่ลงแผ่นงานตามแบบ
5. ขึ้นรูปผลิตภัณฑ์โลหะแผ่นตามแบบ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการเบื้องต้นของกระบวนการเชื่อมและโลหะแผ่น หลักความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การเลือกใช้วัสดุ เครื่องและอุปกรณ์งานเชื่อม ทำเชื่อม รอยต่อที่ใช้ในงานเชื่อมและ การแล่นประสาน การประกอบติดตั้งเครื่องมืออุปกรณ์งานเชื่อมแก๊ส การแล่นประสาน (Brazing) และเชื่อมไฟฟ้า การเริ่มต้นอาร์ก การเชื่อมเดินแนว ต่อมุม ต่อตัวที่ เครื่องจักรและเครื่องมือที่ใช้ในงานโลหะแผ่น การเขียนแบบแผ่นคลี่ การถ่ายแบบ การเข้าขอบ การทำตะเข็บ การย้ำหมุด การบัดกรี (Soldering) การขึ้นรูปด้วยการพับ คัด ม้วน เคาะ และประกอบชิ้นงาน

ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหาจุดประสงค์รายวิชา

มาตรฐานรายวิชา และจุดประสงค์รายวิชา

รหัสวิชา 20100 – 1004 ชื่อวิชา งานเชื่อมและโลหะแผ่นเบื้องต้น 1-3-2

ชื่อหน่วย	จุดประสงค์รายวิชา				สมรรถนะรายวิชา					จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม										
										พุทธิพิสัย (60)						จิตพิสัย (20)	ทักษะพิสัย (20)	รวม	ลำดับความสำคัญ	
	1	2	3	4	1	2	3	4	5	ความจำ	ความเข้าใจ	การประยุกต์ใช้	การวิเคราะห์	การประเมิน	ความคิดสร้างสรรค์					
1. ความปลอดภัย	✓			✓							2	2	2	1	0.5		2.5	2.5	12.5	1
2. ตำแหน่งการเชื่อมและลักษณะการต่อชิ้นงาน	✓				✓						2	2	2	1	0.5		2.5	2.5	12.5	1
3. งานเชื่อมแก๊ส	✓	✓			✓	✓					2	2	2	1	0.5		2.5	2.5	12.5	1
4. งานบัดกรีแข็ง	✓	✓			✓	✓					2	2	2	1	0.5		2.5	2.5	12.5	1
5. งานเชื่อมไฟฟ้า	✓	✓			✓		✓				2	2	2	1	0.5		2.5	2.5	12.5	1
6. งานโลหะแผ่นและประกอบชิ้นรูปชิ้นงาน	✓	✓			✓				✓		2	2	2	1	0.5		2.5	2.5	12.5	1
7. การบัดกรีอ่อน	✓	✓			✓				✓		2	2	2	1	0.5		2.5	2.5	12.5	1
8. งานเขียนแบบแผ่นคลี่	✓		✓		✓			✓	✓		2	2	2	1	0.5		2.5	2.5	12.5	1
รวม											16	16	16	8	4		20	20	100	
ลำดับความสำคัญ											2	2	2	3	4		1	1		

โครงการสอน

รหัสวิชา 20100 – 1004 ชื่อวิชา งานเชื่อมและโลหะแผ่นเบื้องต้น 1-3-2

สัปดาห์ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	หัวข้อการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	จุดประสงค์การเรียนรู้,สมรรถนะ
1	หน่วยที่ 1 ความปลอดภัย	1. ความปลอดภัยในงานเชื่อมแก๊ส 2. ความปลอดภัยในงานเชื่อมไฟฟ้า 3. ความปลอดภัยในงานโลหะแผ่น	4	1. ปฏิบัติตามกฎของโรงงานอย่างเคร่งครัดได้ 2. บอกวิธีการป้องกันอุบัติเหตุในงานเชื่อมไฟฟ้าได้ 3. บอกวิธีการป้องกันอุบัติเหตุในงานเชื่อมแก๊สได้ 4. บอกวิธีการป้องกันอุบัติเหตุในงานโลหะแผ่นได้ 5. อธิบายถึงความสำคัญของความปลอดภัยในการปฏิบัติได้ 6. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานด้วยความ เป็น ระเบียบเรียบร้อย ประณีต รอบคอบ ซื่อสัตย์ และปลอดภัย
2	หน่วยที่ 2 ตำแหน่งงานเชื่อมและลักษณะการต่อชิ้นงาน	1. ท่าเชื่อม 2. รอยต่อและชนิดของรอยต่อ 3. การบากร่องรอยต่อ	4	1. บอกตำแหน่งท่าเชื่อมพื้นฐานในงานเชื่อมได้ 2. บอกชนิดของรอยต่อที่ใช้ในงานเชื่อมได้ 3. เลือกชนิดของรอยต่อให้เหมาะสมกับความหนาของงานได้ 4. อธิบายลักษณะของการบากหน้างานแบบต่างๆได้ 5. นักเรียนปฏิบัติงานตามใบงานที่ครูมอบหมายได้ 6. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานด้วยความ เป็น ระเบียบเรียบร้อย ประณีต รอบคอบ ซื่อสัตย์ และปลอดภัย

ลำดับที่	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	หัวข้อการเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง	จุดประสงค์การเรียนรู้, สมรรถนะ
3-6	หน่วยที่ 3 งานเชื่อมแก๊ส	1. การเชื่อมด้วยแก๊สต่าง ๆ 2. การเชื่อมด้วยแก๊ส ออกซิเจน-อะเซทิลีน 3. แก๊สอะเซทิลีนและการผลิต 4. แก๊สออกซิเจนและการผลิต 5. เครื่องมือและอุปกรณ์การเชื่อมแก๊ส 6. การประกอบเครื่องมือ อุปกรณ์งานเชื่อมแก๊สและการตรวจสอบรอยรั่ว 7. เปลวไฟในการเชื่อมแก๊ส 8. เทคนิคการเชื่อมแก๊ส 9. งานตัดโลหะด้วยแก๊ส 10. อุปกรณ์การตัดแก๊ส 11. ปฏิกริยาของการตัดด้วยแก๊ส 12. มุมเดินและระยะห่างระหว่างกรวยไฟกับชิ้นงาน 13. ลำดับขั้นการตัด 14. การใช้อุปกรณ์ช่วยตัด	16	1. บอกคุณทฤษฎีในการเชื่อมด้วยแก๊สต่าง ๆ ได้ 2. อธิบายข้อดีของการเชื่อมด้วยแก๊สอะเซทิลีนกับออกซิเจน 3. เลือกใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเชื่อมแก๊สได้อย่างถูกต้อง 4. บอกชนิดของเปลวไฟในการเชื่อมใดh 5. เลือกใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดแก๊สได้อย่างถูกต้อง 6. อธิบายลำดับขั้นตอนการตัดโลหะด้วยแก๊สได้

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	หัวข้อการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	จุดประสงค์การเรียนรู้, สมรรถนะ
7	หน่วยที่ 4 งานบัดกรีแข็ง	1. งานบัดกรีแข็ง 2. คุณสมบัติของการบัดกรีแข็ง 3. ตัวช่วยประสาน 4. ลวดบัดกรีหรือโลหะประสาน (Filler Metal) 5. การให้ความร้อนในการบัดกรี	4	1. อธิบายลักษณะงานบัดกรีแข็งได้อย่างถูกต้อง 2. จำแนกประเภทของการบัดกรีได้อย่างถูกต้อง 3. เลือกใช้ฟลักซ์ที่เหมาะสมกับลวดบัดกรีและชิ้นงานได้อย่างถูกต้อง 4. เลือกใช้ลวดบัดกรีได้อย่างถูกต้อง 5. ปฏิบัติงานบัดกรีแข็งและเชื่อมบัดกรีได้อย่างถูกต้อง 6. ใช้วิธีปฏิบัติงานบัดกรีแข็งและเชื่อมบัดกรีได้ถูกต้องด้วยความปลอดภัย
8-11	หน่วยที่ 5 งานเชื่อมไฟฟ้า	1. กรรมวิธีการเชื่อม 2. เครื่องเชื่อมไฟฟ้า 3. ลวดเชื่อมไฟฟ้า 4. เครื่องมือและอุปกรณ์ 5. การเคลื่อนที่และการสายลวดเชื่อม 6. เทคนิคการเชื่อมไฟฟ้า 7. องค์ประกอบของงานเชื่อมไฟฟ้า 9. การเริ่มต้นอาร์ก	16	1. บอกกรรมวิธีการเชื่อมไฟฟ้าแบบต่างๆได้ 2. จำแนกประเภทของเครื่องเชื่อมไฟฟ้าได้ 3. จำแนกชนิดของลวดเชื่อมโลหะได้ 4. กำหนดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเชื่อมไฟฟ้าได้ 5. อธิบายเทคนิควิธีการเดินแนวเชื่อมและสายลวดเชื่อมไฟฟ้าได้ถูกต้อง 6. นักเรียนมีกิจนิสัยที่ดีในการทำงานด้วยความ เป็นระเบียบเรียบร้อย ประณีต รอบคอบ ซื่อสัตย์ และปลอดภัย 7. บอกองค์ประกอบในงานเชื่อมไฟฟ้าด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ได้ถูกต้อง 8. บอกวิธีการเริ่มต้นอาร์กด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ได้ถูกต้อง

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	หัวข้อการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	จุดประสงค์การเรียนรู้, สมรรถนะ
12 -15	หน่วยที่ 6 งานโลหะแผ่น และประกอบ ขึ้นรูป	1. โลหะแผ่น 2. เครื่องมือที่ใช้ในงานโลหะแผ่น	16	1. อธิบายโลหะแผ่นแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง 2. บอกหน้าที่การเครื่องมือในงาน โลหะแผ่น ได้ถูกต้อง 4. เลือกใช้วิธีการต่อยึดชิ้นงานทำงานของเครื่องมือในงานโลหะแผ่นได้อย่างถูกต้อง 3. บอกหน้าที่การทำงานของโลหะแผ่นได้อย่างถูกต้อง 5. เลือกใช้เครื่องมือเครื่องจักรในการปฏิบัติงานโลหะแผ่นได้อย่างถูกต้อง 6. ใช้วิธีประกอบขึ้นรูปโลหะแผ่นได้ถูกต้องด้วยความปลอดภัย
16	หน่วยที่ 7 งานบัดกรีอ่อน	1.งานบัดกรีอ่อน (Soft Soldering) 2. โลหะประสาน (Solder) 3. น้ำประสาน 4. ความร้อนที่ใช้ในการบัดกรี 5. ขั้นตอนการบัดกรีอ่อน	4	1. อธิบายลักษณะงานบัดกรีอ่อนได้อย่างถูกต้อง 2. เลือกใช้โลหะประสานที่เหมาะสมกับได้อย่างถูกต้อง 3. เลือกใช้น้ำยาประสานได้อย่างถูกต้อง 4. ปฏิบัติงานบัดกรีแข็งอ่อนได้อย่างถูกต้อง 5. ปฏิบัติงานบัดกรีได้ถูกต้องด้วยความปลอดภัย
17	หน่วยที่ 8 งานเขียนแบบแผ่นคลี่	1. งานเขียนแบบแผ่นคลี่ 2. การเขียนแบบแผ่นคลี่อย่างง่าย 3. การเขียนแบบแผ่นคลี่ด้วยวิธีเส้นรัศมี 4. การเขียนแบบแผ่นคลี่ด้วยเส้นขนาน 5. การเขียนแบบแผ่นคลี่ด้วยเส้นสามเหลี่ยม	4	1. บอกวิธีการเขียนแบบแผ่นคลี่ด้วยวิธีต่างๆได้ 2. เขียนแบบแผ่นคลี่ด้วยวิธีเส้นรัศมี เส้นขนานและเส้นสามเหลี่ยมได้ 3. เลือกใช้วิธีการเขียนแบบแผ่นคลี่ให้เหมาะสมกับชิ้นงาน 4. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานด้วยความ เป็นระเบียบเรียบร้อย ประณีต รอบคอบ ซื่อสัตย์ และปลอดภัย
รวม			72	

